

Informacija o provedbi mjera iz Odluke o socijalnoj skrbi Grada Rijeke u 2019.

1. Uvod

Prema podacima u zadnje objavljenom Priopćenju o pokazateljima siromaštva i socijalne isključenosti Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, stopa rizika od siromaštva u 2018. u Republici Hrvatskoj iznosila je 19,3% (udio osoba koje imaju dohodak ispod praga siromaštva), pri tome 18,4% u tzv. Jadranskoj Hrvatskoj kojoj pripada i grad Rijeka.

Treba reći da je u 2018. godini prag rizika od siromaštva za jednočlano kućanstvo iznosio 29 820 kuna na godinu (cca. 2 485 kuna mjesečno), a za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina 62 622 kune na godinu (cca. 5 218 kuna mjesečno).

Podaci pokazuju da je stopa rizika od siromaštva veća kod **žena** (20,4%) nego kod muškaraca (18,1%).

Obzirom na dob najviša je kod **osoba u dobi od 65 i više godina**. Čak 28% osoba te dobne skupine ima dohodak ispod praga siromaštva. Ujedno u toj je dobnoj skupini razlika prema spolu najveća – stopa rizika od siromaštva kod žena iznosi 31,3%, a kod muškaraca 23,5%.

Stopa rizika od siromaštva prema radnoj aktivnosti osoba starijih od 18 godina najveća je za **nezaposlene osobe** i iznosi čak 47,6% (viša za nezaposlene muškarce – 54,3%, nego za nezaposlene žene - 41,7%), a prema intenzitetu rada kod **kućanstava s vrlo niskim intenzitetom rada**, što znači da radno sposobne osobe u kućanstvu uopće ne rade ili rade do 20% od ukupnog broja mjeseci u kojima su mogli raditi. Stopa rizika od siromaštva za ta kućanstva iznosi 61,7% za kućanstva bez uzdržavane djece, a čak 80,8% za kućanstva s uzdržavanom djecom.

U kućanstvima bez uzdržavane djece najveća stopa rizika od siromaštva zabilježena je kod jednočlanih (**samačkih**) **kućanstva** (44,4%), a posebice ako je pri tome riječ o ženi koja živi sama (48,9%) ili osobi starijoj od 65 godina koja živi sama (48,1%).

Među kućanstvima s uzdržavanom djecom najviše stope rizika od siromaštva bilježe se kod kućanstava koje čine **jedan roditelj s jednim ili više uzdržavane djece** (36,7%), odnosno **dvije odrasle osobe s troje ili više djece** (31,1%).

2. Odgovor Grada Rijeke na socijalne izazove vezane uz siromaštvo građana

Prije svega treba naglasiti da Grad Rijeka u području socijalne zaštite izjednačuje hrvatske državljane s prebivalištem u Rijeci i strance, odnosno osobe bez državljanstva sa stalnim boravkom u Rijeci, azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom s prebivalištem na području grada Rijeke kojima je međunarodna zaštita odobrena posebnim propisom.

Kao socijalno najugroženija skupina građana prepoznaju se **korisnici državnog prava na zajamčenu minimalnu naknadu**, odnosno prava na novčani iznos kojim se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba samca ili kućanstva koji nemaju dovoljno sredstava za njihovo podmirenje (utvrđuje se na temelju ostvarenih prihoda te na osnovi imovine koja je u vlasništvu članova obitelji koji žive u zajedničkom kućanstvu). Visina zajamčene minimalne naknade ovisi o broju članova kućanstva (za samca trenutno iznosi 800 kuna, odnosno 920 kuna ako je ta osoba radno nesposobna, dok se za kućanstvo utvrđuje u iznosu koji predstavlja zbroj udjela za svakog člana kućanstva, s tim da udjeli članova kućanstva iznose za odraslog člana kućanstva 480 kuna, za dijete 320 kuna, za samohranog roditelja 800 kuna, te za dijete samohranog roditelja odnosno dijete u jednoroditeljskoj obitelji 440 kuna). Treba napomenuti da je Zakonom o socijalnoj skrbi propisano da jedinice lokalne samouprave trebaju skrbiti o ovoj skupini stanovnika, podmirenjem njihovih troškova stanovanja i korištenja pučke kuhinje.

Pored toga, Grad Rijeka kao socijalno ugrožene skupine stanovnika prepoznaje i građane koji pri Centru za socijalnu skrb Rijeka ostvaruju pravo na doplatak za pomoć i njegu, pravo na osobnu invalidninu, pravo na naknadu do zaposlenja ili pravo na socijalnu uslugu – uslugu rane intervencije, zatim kućanstva s prihodima nižim od onih koji su na gradskoj razini ustanovljeni kao minimalni za određeni broj članova kućanstva, jednoroditeljske obitelji/kućanstva s prihodima nižim od onih koji su na gradskoj razini ustanovljeni kao minimalni za određeni broj članova takvih kućanstva, umirovljenike s niskim osobnim prihodima, osobe sa 65 i više godina bez osobnog prihoda, određene kategorije stradalnika rata, osoba s oštećenjem organizma i darivatelja krvi, korisnike dječjeg doplatka te udomljenu djecu.

Pravo na osobnu invalidninu (novčana pomoć u iznosu od najviše 1 500 kuna) ostvaruju osobe s teškim invaliditetom ili drugim teškim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, pravo na doplatak za pomoć i njegu (novčana pomoć u iznosu od 600 ili 420 kuna) ostvaruju osobe kojima je prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba, pravo na naknadu do zaposlenja (novčana pomoć u iznosu od 350 kuna) ostvaruju osobe s invaliditetom koje su evidentirane kao nezaposlene, a pravo na socijalnu uslugu rane intervencije ostvaruju djeca kod koje je utvrđen razvojni rizik ili razvojna teškoća i članovi njihovih obitelji.

Gradski cenzusi ukupnih mjesečnih prihoda kućanstva, ostvareni po osnovi rada, mirovine, prihoda od imovine ili na neki drugi način iznose do 2 300 kn za samačka kućanstva, do 2 900 kn za dvočlana kućanstva, do 3 900 kn za tročlana kućanstva, do 5 000 kn za četveročlana kućanstva. Kod brojnijih kućanstava za svakog se daljnjeg člana cenzus

prihoda uvećava za 700 kn (npr. deveteročlano kućanstvo ispunjava ovaj uvjet ako ima prihode niže od 8 500 kn).

Za jednoroditeljske obitelji čije kućanstvo čine isključivo dijete/djeca i jedan roditelj, cenzus prihoda je za 20% viši u odnosu na prije navedene gradske cenzuse za ostala kućanstva.

Treba napomenuti da su spomenuti cenzusi prihoda za određena prava i viši, npr. za podmirenje troškova usluge pomoć u kući (10% viši), kao i za poklon-bon za školske knjige za OŠ (75% viši).

Umirovljenici s mirovinom nižom od 1 400 kn zadovoljavaju uvjet za dobivanje gradske socijalne pomoći.

Starije radno neaktivne osobe u dobi od 65 i više godina koje nemaju redoviti osobni prihod i članovi su kućanstava čiji su ukupni mjesečni prihodi niži od gradskih cenzusa prihoda, također mogu biti korisnicima gradskog socijalnog programa.

Građani koji imaju status stradalnika Domovinskog rata i članovi njihovih obitelji (dijete, udovica i roditelji smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, dijete hrvatskog ratnog vojnog invalida iz Domovinskog rata, hrvatski ratni vojni invalidi iz Domovinskog rata, dijete civilnog invalida iz Domovinskog rata, ratni i civilni invalidi rata iz Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, dijete poginulog, umrlog ili nestalog ratnog i civilnog invalida rata, pod okolnostima iz Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata), kao i dragovoljni darivatelji krvi - muškarci sa 40 i više darovanja i žene sa 25 i više darovanja, te osobe s barem jednom vrstom oštećenja organizma (tjelesno oštećenje, mentalno oštećenje, intelektualno oštećenje, osjetilno oštećenje ili poremećaj iz autističnog spektra) i teškim ili težim invaliditetom mogu biti korisnici pojedinih gradskih socijalnih mjera.

Pojedine socijalne mjere usmjerene su i na kategoriju građana koji ostvaruju državno pravo na dječji doplatok, te na udomljenu maloljetnu djecu pod uvjetom da dijete ili njegov udomitelj imaju prebivalište/stalni boravak u Rijeci.

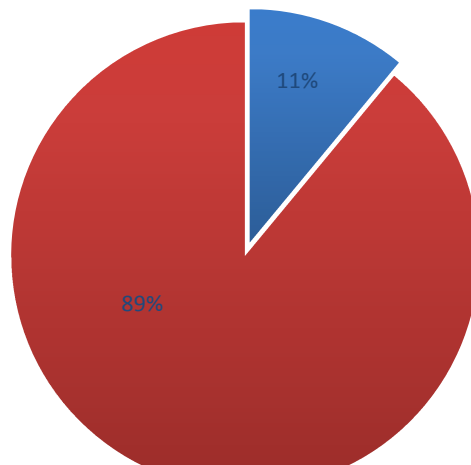
Treba napomenuti da su još od 2017. godine korisnicima dostupna ukupno 22 oblika pomoći/prava. Pri tome je najveći broj prava dostupan korisnicima zajamčene minimalne naknade (17 različitih pomoći), građanima s prihodima nižim od gradskih cenzusa prihoda (13 različitih pomoći), građanima koji zbog bolesti ili invaliditeta ostvaruju različita prava pri CZSS-u Rijeka (12 pomoći), jednoroditeljskim kućanstvima (9 pomoći), te stradalnicima rata (7 pomoći). Ostalim kategorijama korisnika dostupne su od jedne do najviše tri pomoći.

Prosječan trošak za realizaciju prava po korisniku kreće se u rasponu od najmanje prosječnih 216,50 kuna za podmirenje korisnikovih godišnjih troškova komunalne naknade do najviše prosječnih 49.020,94 kuna za podmirenje godišnjih troškova smještaja i liječenja korisnika u PB Lopača.

Tijekom 2019. godine socijalnim je mjerama iz proračuna Grada Rijeke zaštićeno **7.252 korisnika** (cjelokupna kućanstva ili pojedini članovi kućanstava).

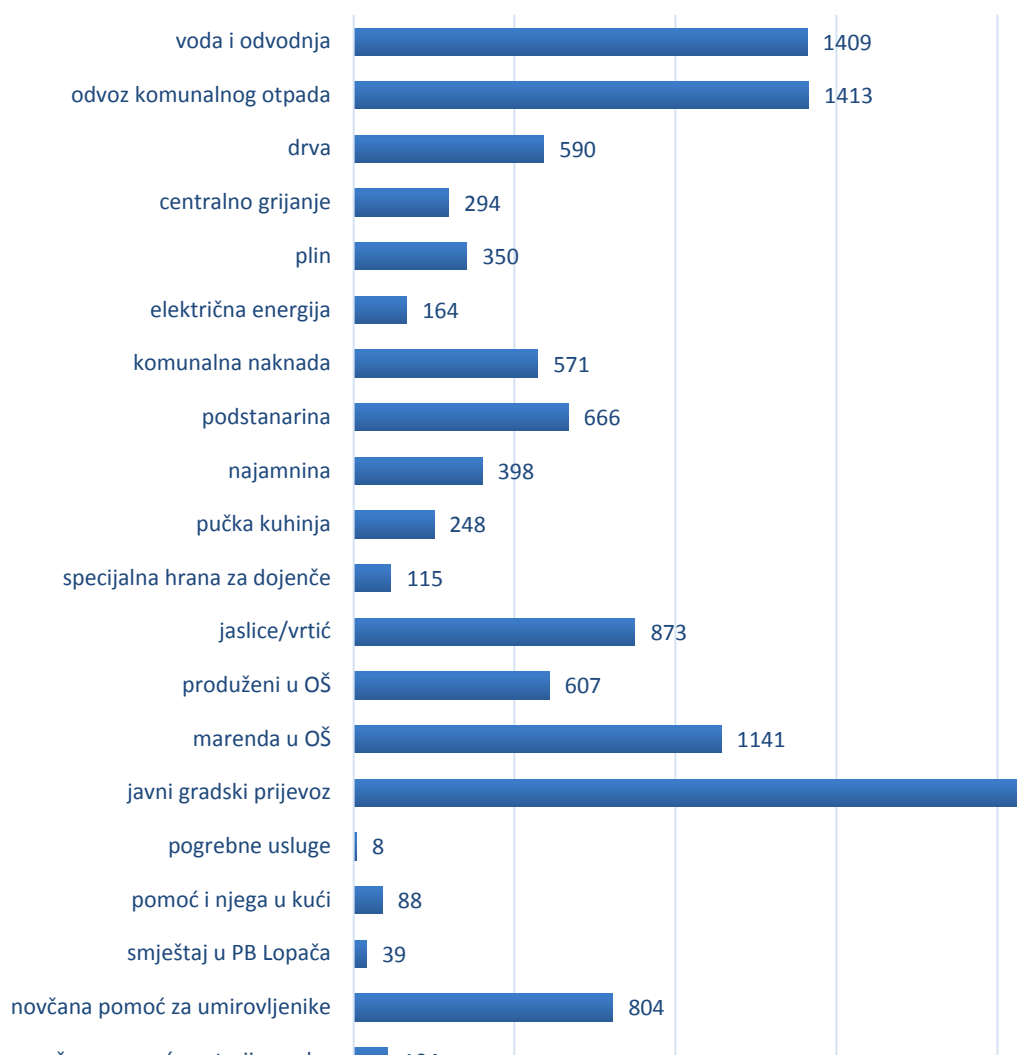
Među korisnicima, 11% je onih (korisnici zajamčene minimalne naknade) kojima je Grad sukladno zakonskoj obvezi osigurao podmirenje troškova stanovanja i obrok u pučkoj kuhinji, a ostalih 89% korisnika ostvaruje prava koja predstavljaju viši standard zaštite građana, po kojoj je Rijeka specifična u Republici Hrvatskoj.

Struktura korisnika u 2019.

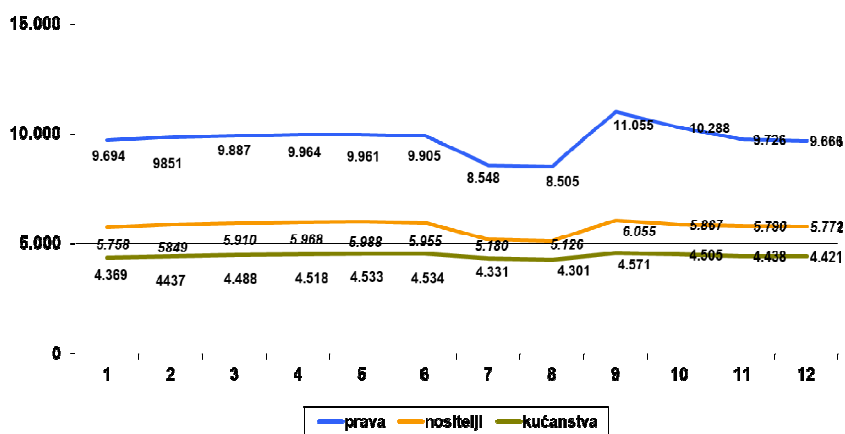

Korisnici socijalne skrbi ostvarili su ukupno **14 209** prava na različite oblike pomoći. U prosjeku svaki je korisnik ostvario gotovo dva prava ($M=1,96$). Slijedi detaljniji prikaz broja ostvarenih prava u protekloj godini.

Zaštita socijalno ugroženih građana Rijeke

Slijedi prikaz broja ostvarenih prava, broja nositelja prava (korisnici cjelokupna kućanstva ili pojedini članovi kućanstava) i broja kućanstava u skrbi Grada Rijeke po mjesecima tijekom 2019. godine.

3. Zakonski ustanovljena zaštita korisnika zajamčene minimalne naknade

Sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi, Grad Rijeka prije svega skrbi o građanima koji primaju **zajamčenu minimalnu naknadu**. Njima Grad omogućuje ostvarivanje prava na **naknadu troškova stanovanja** (najamnina, komunalna naknada, električna energija, plin, centralno grijanje, drva, voda i odvodnja i odvoz smeća) i pravo na **besplatnu prehranu u pučkoj kuhinji**. Ta su zakonska prava ostvarila 772 korisnika (samačka ili višechlana kućanstva). Ukupno je ostvareno 1 939 navedenih prava, odnosno u prosjeku svaki je korisnik ostvario više od dva prava (M=2,51).

Slijedi prikaz broja ostvarenih pojedinačnih prava u 2019. koja je Grad Rijeka osigurao tim korisnicima sukladno svojoj zakonskoj obvezi.

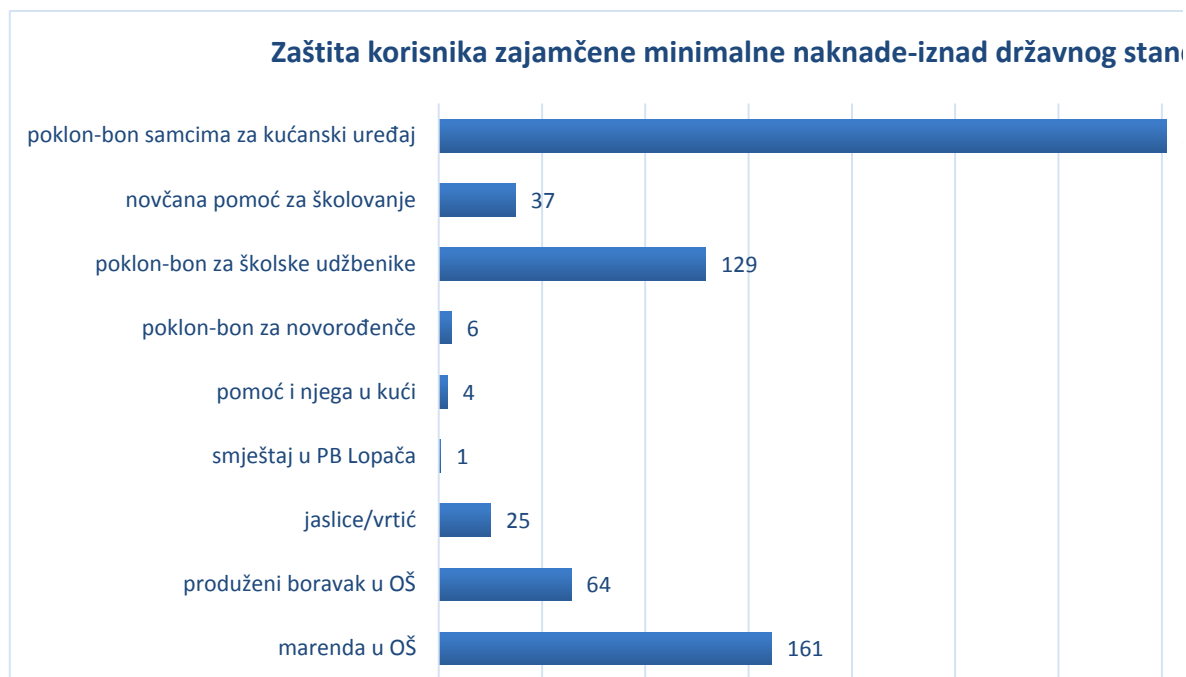

4. Viši standard zaštite korisnika zajamčene minimalne naknade

Korisnicima zajamčene minimalne naknade se na temelju gradske odluke o dodatnoj zaštiti ove kategorije stanovnika osiguravaju i **druga socijalna prava** koja nisu predviđena prije spomenutim Zakonom o socijalnoj skrbi (osiguranje besplatne hrane za dojenčad kojoj je prema medicinskoj indikaciji neophodno adaptirano mlijeko, naknada troškova organizirane prehrane za djecu polaznike OŠ, boravka djece u jaslicama i vrtiću, javnoga gradskog prijevoza, određenih zdravstvenih i socijalnih usluga i jednokratnih potpora u posebnim životnim situacijama kao što su rođenje ili smrt člana kućanstva).

Ova je prava ostvarilo 754 korisnika (kućanstva i pojedinci). Ti su građani ostvarili ukupno 1.239 prava iz Odluke o socijalnoj skrbi koja predstavljaju viši standard zaštite ove skupine stanovnika.

Slijedi prikaz broja ostvarenih pojedinačnih prava u 2019. koja je Grad Rijeka osigurao korisnicima državne zajamčene minimalne naknade kako bi ih dodatno zaštitio.

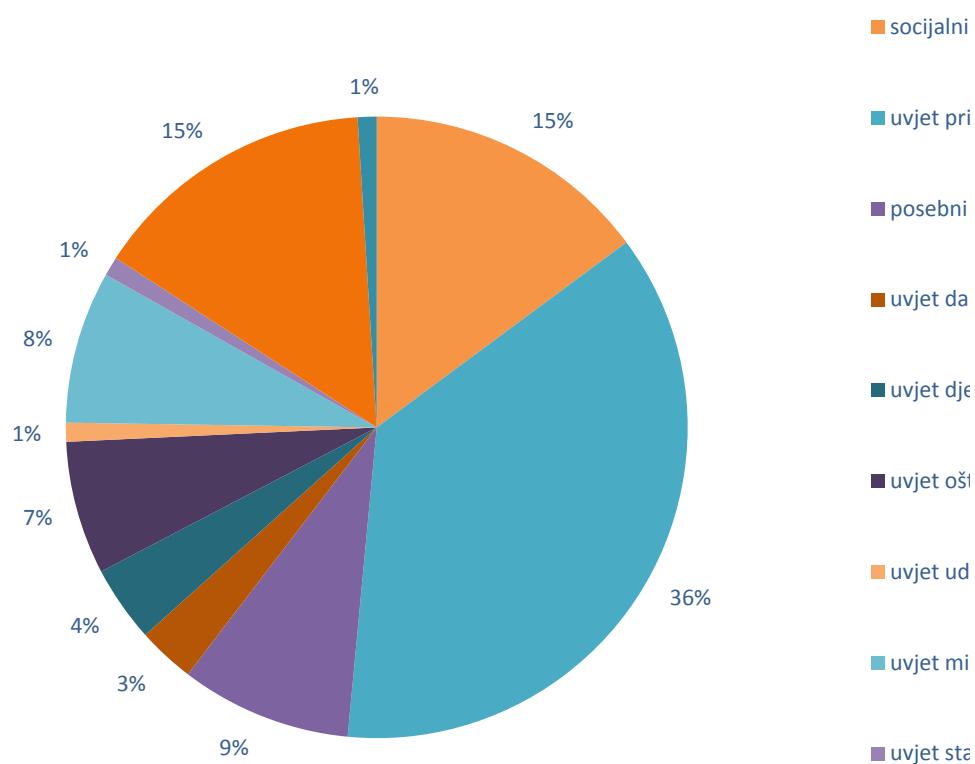

5. Viši standard zaštite drugih kategorija socijalno ugroženih stanovnika

Pojedina prethodno navedena socijalna prava ili oblici pomoći, kao i neka dodatna (npr. novčana pomoć za umirovljenike) osiguravaju se i **drugim kategorijama** uvedeno navedenih **socijalno ugroženih građana** Rijeke.

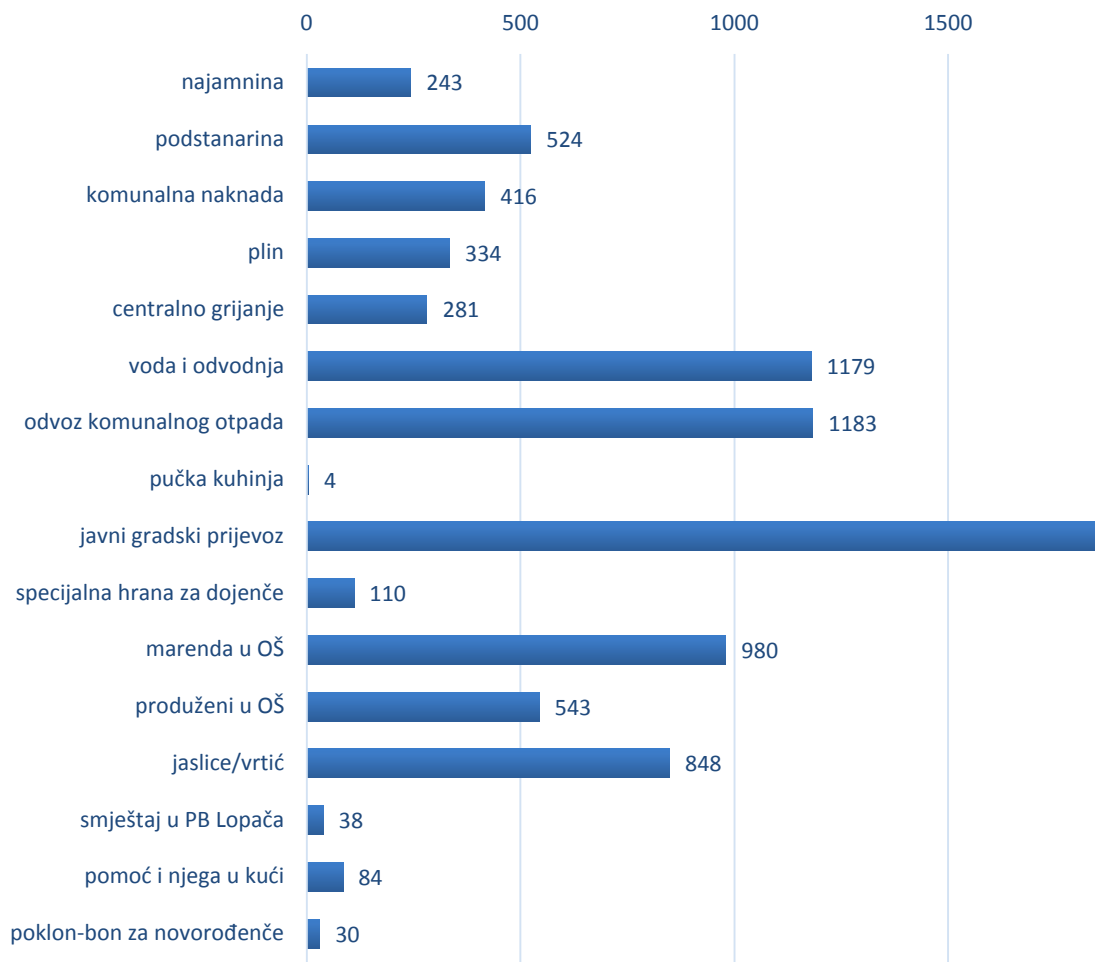
Ove kategorije korisnika ostvarile su u 2019. godini ukupno 11 031 prava, a ukupno ih je 6.251. Neka od tih prava ostvaruju čitava kućanstva (npr. podmirenje troškova najamnine), a neka pojedini član/ovi kućanstva (npr. podmirenje troškova javnoga gradskog prijevoza). U prosjeku je svaki ovaj korisnik protekle godine ostvario gotovo dva gradska socijalna prava ($M=1,67$). Najveći broj prava ostvaren je na osnovi uvjeta prihoda (64%), a po manje od 1% prava ostvareno je na osnovi uvjeta udomiteljstva i uvjeta starije radno neaktivne osobe bez osobnih prihoda.

Uvjeti prema kojima su ostvarena prava kod korisnika za čiju skrb ne postu obveza

Slijedi prikaz broja specifičnih prava koju je ova kategorija korisnika ostvarila u 2019. godini. Najveći broj korisnika ostvario je pravo na podmirenje javnoga gradskog prijevoza, a najmanji na podmirenje troškova pogrebnih usluga.

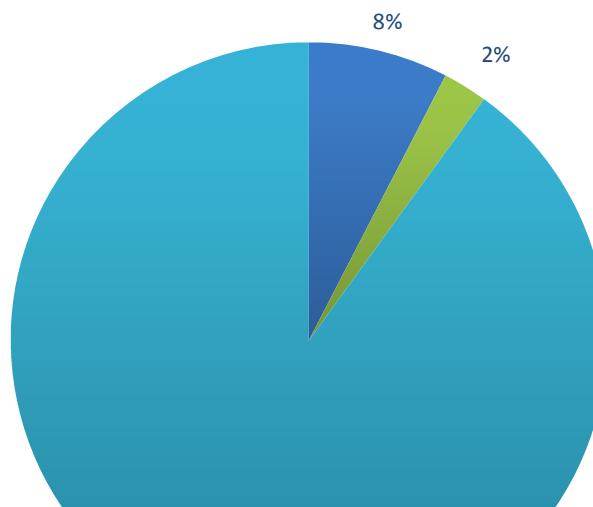
Zaštita drugih kategorija socijalno ugroženih građana-iznad državnog standarda

4. Financiranje zaštite socijalno ugroženih građana

Naknade troškova stanovanja, korištenja određenih socijalnih i drugih usluga te novčane pomoći i poklon-bonovi građanima osiguravaju se dijelom iz sredstava gradskih komunalnih društava Čistoća, Energo, Vodovod i kanalizacija i Kozala (odvoz komunalnog otpada, plin, 50% troškova centralnoga grijanja, voda i odvodnja, pogrebni troškovi), županijskog proračuna (drva) te najvećim dijelom iz gradskog proračuna (svi ostali oblici pomoći).

Izvor financiranja provedbe mjera gradske Odluke o socijalnoj skrbi

Za provedbu mjera iz gradske Odluke o socijalnoj skrbi protekle godine utrošeno je 1.728.420,32 kuna na teret proračuna gradskih komunalnih društava, 541.500,00 kuna iz županijskog proračuna, te 20.516.263,04 kune iz gradskog proračuna. Dakle, ukupno je za zaštitu socijalno ugroženih građana utrošeno **22.786.183,36 kune**, odnosno 3.142,05 kuna po korisniku godišnje.

Zaključno, broj ostvarenih prava u odnosu na prethodnu godinu smanjen je za oko 8%, broj korisnika također je manji za oko 8%, dok su ukupna utrošena sredstva za socijalne mjere posljedično smanjena u odnosu na prethodnu godinu za oko 7%.

Treba svakako naglasiti da do smanjenja broja korisnika i broja ostvarenih prava nije došlo zbog smanjenja osiguranih proračunskih sredstava, već da razloge te pojave tek treba detaljnije ustanoviti.

Uz to, trebale bi se razmotriti i mogućnosti daljnjeg unapređenja Socijalnog programa Grada Rijeke temeljem uvodno prikazanih recentnih pokazatelja siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj.

Slijedom toga, Gradonačelniku Grada Rijeke predlaže se donošenje sljedećeg

z a k l j u č k a

1. Pripisuje se informacija o provedbi mjera u 2019. godini iz Odluke o socijalnoj skrbi Grada Rijeke namijenjenih zaštiti socijalno ugroženih građana Rijeke.
2. Zadužuje se Odjel gradske uprave za zdravstvo za uvođenje mjera za povećanje obuhvata korisnika gradskih socijalnih mjera i veći opseg njihove zaštite u 2020. godini.